

**ГБОУ «СОШ № 19 г. Назрань»
Республика Ингушетия**

«Согласовано»
на заседании МО
Протокол № 1
«29» августа 2021 г.

«Рассмотрено»
на заседании научно-
методического совета
Протокол № 1
«29» августа 2021 г.

УТВЕРЖДАЮ
директор ГБОУ
«СОШ № 19 г. Назрань»
_____ М.Х. Арчакова
Приказ № 7В
от « 30 »августа 2021 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
адаптированная для индивидуального надомного обучения

по предмету «Родная (ингушская) литература»

Уровень общего образования – **основное общее образование (5-9 классы)**

Класс – **6 класс**

Количество часов – **1 час в неделю (35 ч. в год)**

Рабочая программа по предмету «Родная (ингушская) литература» для 6 классов составлена в соответствии с требованиями Федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования, примерной программы изучения дисциплины на базовом уровне, рекомендованной Министерством образования и науки РФ, с учетом примерной программы базисного учебного плана для индивидуального надомного обучения по предмету «Родная (ингушская) литература» для 6 классов.

Кхетора каъхат(пояснительная записка)

Г1алг1ай литература программах лаъца

Г1алг1ай литература программас новкъостал ду хъехархочоа берашта г1алг1ай йоозонхоша кхелла говзамае йоозоний чулоацам а, тема а, идея а къоастаде а, х1аьта цар шоай произведенешта бувцаш болча ценача, хозача, говзамеча меттах пайда эца а.

Г1алг1ай литература хъехаш вола хъехархо декхарийла ва литература новкъосталца берашта г1алг1ай метта хозал, говзал, к1оаргал, цун ганз йовзийта, уж кхетамца, эхь-эзделца кхебе, дикачун-вочун къоастам бе ховргдолаш.

Дешархошта ха деза г1алг1ай литература хъахилара наькъаш. Укхаза царна хайтача бакъахъа да, вай г1алг1ай литература хъахилара г1улакх малаг1ча торонца эттад, эггара хъалхара г1алг1ай йоазув 1923 шера Мальсагов Кураза Зоврбика кхелла хилар, из латински ларда т1а хинналга. Эггара хъалха г1алг1ай меттала кепатеха йоазув 1923 шера «Сердало» яхача газета т1а кепатеха хилар.

Цъабакъда, шоай йоазув хиннадеце а, багахбувцам б1аьхий хиннаб г1алг1ай къаман, тайп-тайпара жанраш чу а йоаг1аш: къаьнара иллеш, фаьлгаш, к1оанолгаш, ховли-довзалеш, легендаш, шира оаламаш, ишта кхы д1ахо а.

Г1алг1ай литература никъ 1923 шерагара денз таханарча денга кхаччалца чоалхане болаш хъабенаб. Массехк хана доакъоох бекъа йиш я из.

Хъалхара ха – 1920-г1а шераш – говзамае йоозонаш хъахила доладенна ха я, х1аьта 1930-г1а шераш – г1алг1ай литература дег1ая йолаенна ха я.

Программа юкъе йоаг1а произведенеш берий ханага хъежжа я, чулоацам а, керттера уйла а дика кхетадергдолаш, х1аьта х1ара классе багахбувцамах пайда эц.

5-9 классашка дешархой кхетамца кхебара духъа, ужэьаца, эзделаца, хозанена лоарх1амца кхебара духъа дола говзамае йоозонаш 1омаду. Цу классашка 1омаеш йола материал чоалхане яц, ший чулоацамга хъежжа, х1аьта идейни кхетам балара г1улакх лертт1а да цун.

Х1ара классашка чуйоаг1аш йола материал хронологически хъисапе луш я, дешархой литература исторех а литературеи вахари в1аши дувзаденна хиларах а кхетаргболаш. Цул совг1а, мехка истори а дикаг1а йовзаргъя царна.

5-8 классашка говзамеча йоозонашца цхъана литературни теорех кхетам лу. Дешархоша керттера кхетаде дезаш дар да литература говзамае кхоллам хилар, цун мотт поэтически хилар. Литература теори дикаг1а кхетаергъя дешархоша, говзамеча произведенешца цхъатарра 1омайойя.

X1apa классе литература чулоацамга а дешархой кхетамга а, цар дег1адара боарамга а хъежжа, тайп-тайпара хъехара наькъаш леладе деза: хоза къоастадеш текст ешар, суртех, телевиденех, компютерах пайда эцар. Цул совг1а, дешархошка шоашка болх байта беза йоазонхоех а цар говзамеча йоазонех лаьца кхы а дукхаг1а хоамаш лохаш.

5-8 классашка теркам бе беза хоза къоастадеш, кхетадеш шаьра дешара говзал лакхаяккхара. Из программай декхар кхоачашданза даргдац, урокаш т1а а дешаш, ц1аг1арча дешара т1ахьожамца кулгал а деш. Дешара техника тоаеш болх бе беза массане цхьана дешаш, юкъ-юкъера хоржаш дешаш, оттадаьча хаттара текстаца жоп луш, ишт. кх. д1.

Лакхерча классашкара дешархой кертерча даькъе кхетам болаш кийчбе беза ешаш йола произведенеш шоай ло1аме яшха, анализ е, керттара ма1ан а, уйла а гучадоахаш, цар мах бе.

9-11 классашка йоазонхочун вахара а кхоллама а никъ, цо айяь пробдемаш тошкаш, хъехархочун урока керттара форма лекци хила йиш я. Иштта теоретически проблемаш е йоккха темаш 1омаеш, т1еххьара 1омадаьр ч1оаг1адара урок еш, 1омадаьр юха дагадохийташ лекцеца болх д1абахьа мегаргба.

Лакхерча классашка программа юкъе йоаг1а йоккхий эпически произведенеш. Уж дешархошка хьалххе а ешийта еза. Классе дешархошта произведени тахка а, цун чулоацамах а, турпалех а шоашта хетар ала ха деза.

Къаьста теркам т1абахийта беза дешархоша шоай ло1аме беча балха, произведене доакъош, текста юкъера белгалъяхьа моттигаш тошкаш, план оттаеш, турпалий оамалех шоашта хетар оалаш, 1алама сурташ дийшачул т1ехьаг1а уж каьхата т1а дахка хьожаш.

Балха х1ара тайпа, 1омаеча произведенеца айхха бувзам болаш, цун чулоацамга хъежжа хила деза. Хъехархо хадданза болх бе декхарийла ва дешархой багах ду къамаьл шаьрде, х1ана аьлча, из йоазонца беш болча балха лард я.

Метапредметни

Регулятивни УУД

- Хъехархочунца дешара т1адуллар оттаде, урока лерх1амга хъежжжа. Деша дешара лерх1амашка хъежжжа.

- Массанеца цхьана урока план оттае ха, произведени чулоацам хьабувцара план оттае ха. Планага хъежжжа беш бола болх тахкар, баьча балха корта бар, мах бар, иштта кхыча дешархой балха мах бар.

- З1амигача тоабаца е шинне цхьана болх беш, кердача темах ховр а, де ховр а хьакъоастадар. Урок йодаш беча балхах раьза хилар е ца хилар д1аяздар, лакхача говзала т1акхувш хилар хьахьокхар.

- Ше баьча балха раьза хилар е ца хилар дешархочо ший ло1амаг1а хьаалар, урока карах ца доалача х1ама теркам бар, из тоадара болх бе лерх1ам дагалацар.

Познавательни УУД.

- Текста тохкам бе ха, хъехархочо хаттараишца новкъостал а деш. Деша къайла ма1ан ха, из тахка.

-Произведенеш шоайла йиста, в1ашкаоттае, юкъарадар а тарадоацар а хьаоолаш.

-Дийшачун дакъа диста мукъама е илли дакъаца, е суртаца, е кицаца

Произведени турпалхочо дечун бахъан тахкар. Шийна хетачун, ше яхачун доагIа масалаш доаладе, даържа дувзаденна къамаьл де.

- ГIалгIай фьлгаш кхоллара лерхIам ха, цар лу пайда, цар лерхIам ха.

- Поэзи а проза а шоайла къоастае ха, литературни Гилман кхетам балара тексташи санна.

- Кхоллама навикаш хъахьокхар, тайп-тайпара произведенеш дагалуьцаш, проектни тIадуллараши кхоачаидеш.

- Дешаидар кхетаде, дийшар лоаца таблица чу а схема чу а дIаязде ха.

Коммуникативни УУД.

- Дувцара къамаьл оттаде, урока болх беш кадай хила, хаттараш тела. Диалоге, тообах болх беш дакъа лаца. Шийна бакъахъа хетар чIоагIдеш, кхычарца къамаьл де хар.

- Темага хъежжа 5-6 предложенех дувзаденна къамаьл оттаде. Проекта 1-2 слайд кхолла. Кхычунга ладуьгIа ха, къовсама юкъе дакъа лаца.

- Произведени урпалхочо даьчун мах бе, эзди дешаица къамаьл де.

- Кхыча дешархой урока баьча балха мах бе ха, оттаяьча критереица.

- Барт бара кийча хилар хъахьокхар, къовсам, дов е цатоам дIабаккхара тайп-тайпара вариациеш йоалае ха.

- Боккхийчарца къамаьл деш, книжкаши, дошлоргаши, энциклопедеш дешаи кердадар, пайдабар леха.

- Йоккха йоаца презентаци (5-6 слайд дола) боккхийчар новкъосталца кийчъяр, проекта темага хъежжа, слайдашка хъежжа темах лаьца лоаца дувца.

Личности.

- Художественни произведенеш ешарца дезала юкъера безама керттара хьал хар (барт хилар, сий дар, безаме, къахетаме, вIаши новкъостал деш хилар)

- Ше ваьнна моттиг ховш хила, ше малагIча этносаца лоархIаи ва ха. Кхыча къамех цар сий деш къамаьл дар.

- Кхыйола культураи а, къамаи а долга ховш хилар, дикагIа довзачарех хъадувца ха, культураца е динаца шоай культура е дина таракетараи хъаала хар (нохчий, татараш, Iарбий, сирийцаи, кх. дI. а).

- Юкъа а ца лелхаи, кхычунга ладуьгIа ха, ший уйла сатийна дIаалар, тайп-тайпара аргументаи а йоалаеш. Дешархой вIаши къовсам балара бахъанаи ха.

- ЦIагIа а классе а книжкаи дешара тIакхуви хилар хъахьокхар, библиотеке ахар, мукъа волча хана, урока эша материал кийчъяр.

- Йоазонхой кхолламах ха безам болаи хилар хъахьокхар, шийна эггара чIоагIагIа безачар цIераи яха хар, безара бахъан а хъаалар.

- Литературни кхоллама болх шийна эшаи болга хар.

- Ишколе вахара бокъонаи йовзар, цар дешархочоа луп айда малагIа ба хар. Дикача дешархочун масалаи доаладе йийшача произведени юкъера.

- Сага новкъостал доацаи ше болх бе ховш хила, ше даьдох жоп дала дезалга ховш хила.

- Поэтически деша хозал ховш хила, йоазонхочо дешаица сурт дулаи доаладаь дешаи хъалаха ховш хила. Хозахийта дешаи а эпитетаи а шоай къамаьла юкъедоаладар.

- Эзделаца дар доацар ховш хила, литературни турпалхоеи эздийча сагаи йоахка оамалаи хъаюьцаха, гIулакхаца дар доацар къоастаде ха.

- Дешаи а язدهи а нийса вагIараи бIаргий са толха ца дараи йоагIа бокъонаи ховш хила. КIаьдвалар дIадоаккхаи е еза упражненеш йовзаи, уж еи хила. Саг унахцIена хилара бокъонаи цIагIа а накъайоалаи лелае ха.

Патриотически кхетам балар:

дешархо къаман гIулакхаи эздеаи тIакхийна хилар;

- дезала вахар довзаш хилар;

- ший къаман культура а, бусулба дин а довзаш хилар;

- Росси пачхьалкхен гражданин ше волга ховш хилар;

- дешархочун оамалаш, декхараш кхийна хилар: урока, урокал араhya а.

Г1алг1ай метто, эрсий метто санна, метта 1илман дакья а ший ма1анна а йоккха моттиг д1алоац. Цун дешарца а кхетамца а бераш кхедара доккха практически ма1ан да. Наьна метто юкьелоац дешархой патриотизма а, кхыча кьамашца 1имерза а, эзди а хилара уйлашца кхетадеш кхедара маьхала таронаш.

Тахан латгача хьале г1алг1ай мотт 1омабара, цу метта йоазув де хара 1алаьмате йоаккха терко е еза кьаьстта ишколо. Х1анзарча зама бераша 1алаьмате дукха бувцаш лелабу эрсий мотт. Ц1аг1а а ара а бераша шоай наьна метта кьамаьл к1езига ду. Г1алг1ай мотт бувцачар а кьамаьла юкье дукха эрсий дешаш леладу, цудухьа наьна мотт эрсий меттаца ийна бувц бераша. Иштгача хьале т1ехь т1айоаг1ача хана г1алг1ай мотт бицбалара кхерам ба. Цудухьа ишкола хьалха латта декхар да г1алг1ай метта дешари йоазуви дешархошта 1омадар, безам т1абахийтар, мотт дийнбар. Бера ший наьна мотт бовза а беза, беза а беза, уйла а цу метта хила еза. К1ира сахьтий боарам дукха беце а дешархоша мотт 1омабергба, хьехархоша из безаргболча тайпара д1ахьехе. Цу т1а йоазув де г1алг1ай метта хала а дац, х1ана аьлча, г1алг1ай абата т1а дукхаг1адола алапаш эрсий метта санна да. Дешархошта 1омаде 1от1акхета алапаш да: 1, аь, г1, кх, кь, к1, п1, т1, хь, х1, ц1, ч1, яь, дифтонг оа. Эрсий метта санна хьехархочо боккха теркам т1абахийта беза дешаш д1аоалаш издеш иолча башхалонашта. Иштга боккха болх бе беза дешархоша оазаш нийса хьаалара, х1ана аьлча, бери яздеча хана ше харцахьа дош д1ааларга хьежжа г1алаташ а деш яздергда. Из болх 1 классе денз ца хаддаш бе беза, йоазув нийса хургдолаш.

Календарно – тематически план

6 класс, г1алг1ай литература,

№	Урока тема	Ц1аг1ара болх	Индив. болх	Ха
1	Г1алг1ай багахбувцам.	О. 4-5, юхахьадувца	Боккхача нахага хьатте, багах. произ. д1аязде.	5.09
2	Мифаши легендаши. Шира дувцараш.	О. 6-7, юхахьадувца		12.09
3	Легенда «Наьсар».	О. 13-16, чулоацам ха	Наьсарах лаьца хоам лаха	19.09
4	Кицаш. Кьахьегамах дола кицаш.	О. 18-20, кицаш 1омаде	Боккхача нахага хьатте д1аязде керда кицаш	26.09
5	Дешарах а хьаькъалах а дола кицаш.	О. 20-21, 1омаде кицаш	Хьалаха майралах, зовзалах, сабарах дола кицаш	3.10
6	Арапиев Хьажбийкар «Зиза».	О. 24-25, чулоацам ха		10.10
7	Чаккиев К. «Сийле	О. 27, дагахьа	Хоам кийчбе «Боадон низаца	17.10

	хийла».	1омае	къийсараш»	
8	Мальсагов Або «Ц1ихеза 1илманхо, йоазонхо». Озиев С. «Аьсет – халкъа йо1», стихотворени.	О. 30-32, юхахъадувца	Хоам :»Майор 2 ранга Аьсет»	31.10
9	Озиев С. «Эздели г1ожали».	О. 34 – 35, дагахъа 1омае	Сочинени «Эздел»	7.11
10	«Декъа эздел», стихотворени.	О. 35 – 36, дагахъа 1омае		14.11
11	К1оанолгаш.	О. 36-37, юхахъадувца		21.11
12	«Даьхе», стихотворени.	О. 37, дагахъа 1омае	«Т1емо во1 ваьвац, т1емо во1 вийнав».	28.11
13	«Фийг», стих.	О. 47, дагахъа 1омае	Анализ е	5.12
14	Чакхкиев С. «Магас», стих.	О. 48-49, дагахъа 1омае	Хоам: «Магас г1ала»	12.12
15- 16	Дахкильгов И. «Фоти», дувцар.	О. 50-72, чулоацам ха	Хоам: «Г1аьр хинна зама»	19.12
17	Плиев М-С. «Этии Вутии» (1д.)	О. 74-76, чулоацам ха		26.12
18	Т1ом гаргаг1ортар. (2д.)	О. 76-79, чулоацам ха		9.01
19	Моастаг1ий бомбаш етта болабалар. (3д.)	О. 79- 81, чулоацам ха	«Ленинграда го бар» хоам	16.01
20	Вуте майрал. (4д.)	О. 82-83, чулоацам ха		23.01
21	Уж моастаг1ий зувш хилар. (5д.)	О. 83- 86,чулоацам ха		30.01
22	Эте денал. (6д.)	О. 86-88, чулоацам ха		6.02

23	Десантникаш лувцар. (7д.)	О. 88-92, чулоацам ха	Этеи Вутеи сурт-сибат	13.02
24	Йоккха саг Билейг1аз. (8д.)	О. 93-95, чулоацам ха	Билейг1аза сурт-сибат	20.02
25	Юрт д1аяккхар. (9-10)	О. 95-104, чул. ха	Хоам: «Вай мехка Сийлахь – боккхача Даьхен т1ем т1а дакъа лаьцараш»	27.02
26	Этии Вутии капитани. (11-12)	О. 104-113, чул. ха		5.03
27	Хамхоев Ваха «Г1алг1ай», стих.	О.115, дагахьа 1омае	Вай республикера Сов. Союза а Россе а турпалаш.	12.03
28	Осмиев Хь. «Б1аьстан 1уйре», стих.	О. 116-117, дагахьа 1омае	Биографи ха	19.03
29	Ведзижев Ахь. «Белхий», дувцар.	О. 129-134, чул. ха	Хоам: «Белхий беш хилар»	2.04
30	Ане сурт	О. 135-138, чул. ха		9.04
31	Балхах беркат далар.	О. 139-145, чул. ха		16.04
32	Зязиков Б. «Г1ожа дегаш», дувцар.	О. 146-153, чул. ха	Лоцеи Тамареи сурт-сибат	23.04
33	Шадиев С. «Тачанка йодаяр», дувцар.	О. 156-164, чул. ха		30.04
34	Дувцара чулоацам тахкар.	О. 165-169, чул. ха	Билана сурт-сибат	7.05
35	Билана денал.	О. 170-176, чул. ха		14.05